

พหุปัญญา: แนวทางพัฒนาการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ Multiple Intelligences: A Guideline for Developing the Learning of the New Generation

¹พระปลัดสมพร กิตติโสภโณ ²เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย ³พระครูภาวนาวารานรักษ์

¹Phrapalad Somporn Kittisobhano ²Penphan Fuangfooloy

³Phrakhru Bhavanavararurak

¹²วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹²Suphanburi-Srisuvarnabhumi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³นักวิชาการอิสระ ³Independent Scholar

¹Corresponding author, E-mail: penphanfuang@gmail.com

Received November 9, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted: December 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายและลักษณะของปัญญาที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ร่วมกับแนวคิดของนักการศึกษาทางตะวันตก 2) วิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางหรือวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร จากการศึกษาพบว่าพหุปัญญาคือ กลยุทธ์การสอนหรือวิธีการสอนสำหรับคนรุ่นใหม่แตกต่างจากแบบเดิม และต้องรองรับนักเรียนในระดับความสามารถที่ต่างกัน การเพิ่มขีดความสามารถแก่นักเรียนในการเรียน ผ่านรูปแบบของพหุปัญญาจะส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชั้นเรียน จากปัจจัยในการพัฒนาปัญญา ที่นอกเหนือจากการฝึกฝนทั้งสองประการ คือ 1) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพทางชีววิทยาของบุคคล หรือพันธุกรรม 2) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพแวดล้อม และที่สำคัญปัญญาเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ใช้ในทุกกระบวนการของการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายและเป็นเครื่องมือสูงสุดในการบรรลุเป้าหมายคือการเป็นผู้รู้แบบถาวร

คำสำคัญ: พหุปัญญา, การเรียนรู้, คนรุ่นใหม่

Abstract

This article aims: 1) to study the meaning and characteristics of wisdom as presented in the Buddhist Tipitaka along with the perspectives of Western scholars, and 2) to analyze suitable teaching approaches for the learning of the new generation. The research is conducted through document analysis. From the study, it was found that pedagogy, or teaching strategies for the new generation, differs from traditional methods and thereby must accommodate students with varying abilities. Enhancing students' learning abilities through the application of pedagogy fosters

collaborative work in the classroom. Factors contributing to intellectual development, beyond training in both biological and environmental aspects, include 1) intelligence derived from an individual's biological or genetic makeup, and 2) intelligence acquired from the environment. Crucially, wisdom is an essential tool used in all life processes from birth to death and is the highest instrument in achieving the ultimate goal of becoming a perpetual learner.

Keyword: multiple intelligence, learning, new generation

บทนำ

ปัญญาในพระไตรปิฎก หมายถึง ความรู้ กิริยาที่รู้ ความรู้ทั่ว รู้ซึ่ง รู้ในสิ่งที่ควรรู้ รู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ความรอบรู้ในกองสังขาร การมองเห็นตามสภาพความเป็นจริง ปัญญาจำแนกไว้หลายประเภท เช่น ปัญญามี 2 ประเภท ได้แก่ โลเกียปัญญาและโลกุตตรปัญญา ปัญญามี 3 ประเภท ได้แก่ สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่ได้จากการฟังผู้อื่น จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการความคิดของตนเอง และภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่อุปปนาสมาธิอันสำเร็จด้วยอำนาจภาวนา และปัญญาที่รู้แจ้งอริยสัจ 4 ได้แก่ ปัญญาที่เข้าไปรู้ในทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ซึ่งปัญญาที่มีลักษณะรู้แจ้งสภาพธรรมนี้ มีการกำจัดความมืดมนอยู่เป็นกิจ มีความไม่หลงจากความเป็นจริง เป็นผล และมีสมาธิเป็นเหตุใกล้ (พระมหาสมณีย์ ปิยวณฺโณ (แจ่มจรัส) : 2565)

การที่เราจะกล่าวว่าเด็กคนหนึ่งฉลาด หรือมีความสามารถมากน้อยเพียงใด ถ้าเรานำระดับสติปัญญาหรือ ไอคิว ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมาเป็นมาตรวัด ก็อาจได้ผลเพียงส่วนเดียว เพราะว่าวัดได้เพียงเรื่องของภาษา ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ และมิติสัมพันธ์เพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีความสามารถอีกหลายด้านที่แบบทดสอบในปัจจุบันไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมถึง เช่น เรื่องของความสามารถทางดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางศิลปะ เป็นต้น

ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด เป็นผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลาย โดยคิดเป็น “ ทฤษฎีพหุปัญญา ” (Theory of Multiple Intelligences) เสนอแนวคิดที่ว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกันแสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใด เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนไป

การพัฒนาการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่มีลักษณะของความหลากหลายตามความสามารถอันมาจากทักษะชีวิตหรือความเข้าใจโลกที่ต่างกัน ในพระพุทธศาสนาก็มองว่าการพัฒนาคนนั้นบางครั้งก็ให้คนได้รู้ผ่านการฟัง การคิด การภาวนา บางคนก็เรียนรู้ผ่านการฟัง ดังข้อที่พระสารีบุตรกล่าวถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมนั้น ไม่ว่าจะย่อหรือพิสดาล ก็จะมีผู้รู้ทั่วถึงธรรมนั้นได้ ไม่มากก็น้อย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 33 หน้า 185, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ขณะเดียวกันก็ยังมีคนอีกจำนวนหนึ่งที่อาศัยการปฏิบัติในการสร้างปัญญา อย่างพระจูฬปันถกเถระที่ไม่ได้เน้นการฟังแต่เป็นการลงมือปฏิบัติด้วยการให้ท่านใช้มือทั้ง 2 จับผ้าผืนนั้นแล้วระลึกถึงดอกบัว จิตของท่านก็น้อมไปในดอกบัวนั้นข้าพเจ้าจึงได้บรรลุอรหัตตผล (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 32 ข้อ 52 น. 109, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) วิธีการเข้าใจกระบวนการนี้จึง

นำไปสู่การเข้าใจว่าการเรียนรู้และพัฒนาคน และการพัฒนาคนรุ่นใหม่มาจากการเข้าใจฐานของแนวคิดของคนที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ต้องการเสนอให้เห็นกระบวนการปรับตัวเข้ากับสังคมและการเรียนรู้ให้เกิดผลประโยชน์แก่การอยู่ร่วมกัน (ภัสรา มณฑนาธรรม: 2565) จากข้อมูลดังกล่าวนี้ บทความนี้จึงต้องการนำเสนอความหมายและลักษณะของปัญหาที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ร่วมกับแนวคิดของนักการศึกษาทางตะวันตก และวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางหรือกลวิธีในการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ต่อไป

แนวคิดเรื่องพหุปัญญา

แนวคิดเรื่องพหุปัญญานั้นมีการศึกษาและอธิบายทางทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีพหุปัญญา ดร.โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ได้นำเสนอทฤษฎีพหุปัญญาในปี ค.ศ.1983 โดยจำแนกประเภทปัญญาของมนุษย์ออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษา (Verbal/Linguistic) 2) ด้านการใช้เหตุผลและคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical) 3) ด้านดนตรี (Musical) 4) ด้านสรีระและการเคลื่อนไหว (Bodily/Kinesthetic) 5) ด้านมิติและความสัมพันธ์ (Visual Spatial) 6) ด้านการเข้าใจตัวเอง (Intrapersonal) 7) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal) สำหรับสองประเภทหลังนี้เขาจัดเป็นด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์ (Personal intelligences) (Gardner, H., 1999) และการ์ดเนอร์ได้แบ่งกลุ่มของปัญญาเบื้องต้นนี้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 กลุ่มคณิตศาสตร์ และตรรกะ กลุ่มที่ 2 กลุ่มดนตรี ภาษาและการเคลื่อนไหว กลุ่มที่ 3 กลุ่มความฉลาดในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น (Gardner, H., 1993) ต่อมาในปี ค.ศ. 1997 เขาได้เพิ่มประเภทของเขาวัวปัญญารุ่นขึ้นอีกหนึ่งอย่าง คือ 8) ด้านธรรมชาติ (Naturalist) (Gardner, H.: 1999) และหลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1999 เขาได้เสนอ 9) ด้านการดำรงชีวิตและความคิดใคร่ครวญ (Existential Intelligence)

แนวคิดเรื่องความรู้ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดโดยธรรมชาติ นอม ชอมสกี (Noam Chomsky) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า “เด็กที่เกิดมาจะต้องมีความรู้ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดโดยธรรมชาติ กฎและรูปแบบของภาษาจะติดตัวมากับการกำเนิดของทารกเป็นข้อสมมติฐานที่พิเศษเฉพาะเกี่ยวกับการถอดรหัสการพูดออกมาเป็นภาษาอย่างเป็นธรรมชาติของพวกเขา” (N.Chomsky, 1980) จากนั้นจึงมีการเสนอกลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่าง โบเร็ค เจนนีเฟอร์ ได้นำเสนอแนวคิดจากผลการศึกษา เรื่องกลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่างจากแบบดั้งเดิมสามารถรองรับนักเรียนในระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมไปด้วยผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนด้วยวิธีการตามปกติ การเพิ่มขีดความสามารถแก่นักเรียนในการเรียนโดยผ่านรูปแบบของพหุปัญญาจะส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชั้นเรียนและนักเรียนแต่ละคนจะมีความรู้สึกลับสบายๆในการร่วมทดลองกัน (Borek Jennifer, 2003)

การ์ดเนอร์ ได้อ้างอิงถึงกฎเกณฑ์ที่สนับสนุนแนวคิดเขานี้เรียกว่า “สัญญาณ หรือ การพิจารณา” (signs or considerations) เพื่อที่กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญที่จะนำไปสู่การมีปัญญา (Gardner,H., 1999) ซึ่งมีดังนี้

1) ศักยภาพทางปัญญาแต่ละด้านจะถูกแยกอยู่ในแต่ละส่วนของสมอง (Potential isolation by brain damage) จากหลักฐานของอุบัติเหตุที่ทำลายสมอง ศักยภาพทางปัญญาจะสูญเสียเฉพาะสมองส่วนที่เป็นศูนย์การทำงานของปัญญานั้นเท่านั้น

2) อัจฉริยะปัญญาอ่อน (Idiot savants or Savant syndrome), อัจฉริยะ (Prodigies และ ลักษณะเด่นเฉพาะตัวของบุคคลที่ถูกยอมรับว่าเป็นความสามารถพิเศษ (special abilities) เป็นสิ่งที่สนับสนุนภาวะของปัญญา

3) ภาวะการมีปัญญาต้องมีการกระทำหรือการแสดงถึงความสามารถที่สามารถชี้วัดคุณสมบัติพิเศษได้ (An identifiable core operation or set of operations)

4) มีประวัติพัฒนาการอย่างโดดเด่นเป็นพิเศษโดยผ่านช่วงเวลาของการเรียนรู้ปกติ ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถพิเศษ

5) มีประวัติการพัฒนาการที่น่าเชื่อถือ (An evolutionary history and evolutionary plausibility) เช่น ประวัติในเรื่องคุณค่าของชีวิตของผู้มีปัญญาความสามารถพิเศษนั้น

6) ถูกสนับสนุนจากแบบทดสอบทางจิตวิทยา (Support from experimental psychological tasks) เช่น ความสามารถในการปรับจากทักษะที่มีอยู่เดิมไปสู่การแก้ปัญหาในเรื่องใหม่ ๆ หรือเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาด้านอื่น หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาช่วยแยกแยะปัญญาแต่ละประเภท

7) ถูกยอมรับโดยค้นหาจากผลการวัดทางจิตวิทยา (Support from psychometric findings) ซึ่งถูกใช้เพื่อสนับสนุนการมีอยู่ของพหุปัญญาในตัวบุคคล

8) มีความสามารถที่รวดเร็วในการถอดรหัสระบบสัญลักษณ์ (Susceptibility to encoding in a symbol system) เช่น ในก้านของภาษา โน้ตดนตรี หรือภาพต่าง ๆ

ในการอธิบายทฤษฎีของ การ์ดเนอร์ ส่วนต่างๆ สมอง คือ หัวข้อที่สำคัญที่ถูกอ้างอิงถึงบ่อยครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดที่สรุปได้ดังนี้

1) กลีบสมองส่วนหน้าผาก (prefrontal cortex) คือส่วนของด้านหน้าของกลีบสมองจะอยู่หลังกะโหลกหน้าผาก กลีบสมองส่วนนี้จะกระทำเกี่ยวกับ การวางแผน การแก้ปัญหา การคิดในระดับสูง ซึ่งภาพลักษณ์ หรือบุคลิกภาพของบุคคลจะถูกบรรจุอยู่ในส่วนนี้

2) กลีบสมองการเคลื่อนไหวส่วนหน้า (motor cortex) กลีบสมองส่วนนี้จะอยู่ระหว่างกลีบสมองส่วนข้างกับกลีบสมองส่วนหน้า โดยจะวางทอดข้ามส่วนบนสุดของสมองจากหูข้างหนึ่งถึงหูอีกข้างหนึ่ง ส่วนนี้จะควบคุมกิจกรรมการเคลื่อนไหวของร่างกาย

3) กลีบสมองส่วนขมับ (Temporal lobe) จะอยู่ในตำแหน่งเหนือหู ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ เสียง เพลง การจดจำรูปลักษณ์เช่น ใบหน้า หรือวัตถุสิ่งของ เป็นศูนย์ของการพูดในสมองซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ด้านซ้ายของสมอง

4) กลีบสมองส่วนข้าง (Parietal lobe) จะอยู่ในตำแหน่งใกล้ส่วนบนสุดของสมอง จะมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับ มิติสัมพันธ์ ประมวลผลและที่ว่าง การคำนวณ การจดจำ และประมวลข้อมูลความรู้ต่าง ๆ

5) กลีบสมองส่วนท้ายทอย (Occipital lobe) เป็นศูนย์กลางของกระบวนการมองเห็น รับความรู้สึกเกี่ยวกับการมองเห็น หากสมองส่วนนี้เสื่อมลงจะทำให้เกิดภาพหลอน

6) สมองส่วนท้าย (Cerebellum) จะอยู่ในตำแหน่งด้านขวาหลังก้านสมอง (Brainstem) สมองส่วนนี้จะมิบทบาทที่สำคัญคือ ควบคุมท่าทาง การทรงตัว ความสมดุล และการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นนิสัย หรือการกระทำที่ปราศจากการใช้ความตั้งใจ หรือสมาธิเช่นการปั่นจักรยาน

7) ผู้รักษาประตู หรือก้านสมอง (The gatekeeper or Brainstem) เป็นส่วนของสมองที่ถ่ายทอดข้อมูลเข้าและออกจากสมอง เส้นประสาทส่วนใหญ่ของร่างกายจะเปลี่ยนที่สมองโดยผ่านก้านสมอง ส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของชีวิตและร่างกายเช่น การเฝ้าระวังการเต้นของหัวใจและการหายใจจะถูกสังเกตและตรวจจับที่นี่

การศึกษาของการเฝ้าระวังไม่เพียงแต่การพัฒนาทางด้านทฤษฎีปัญหาของเขา แต่ยังมุ่งเน้นไปที่การทดลองทางจิตวิทยา และขอบเขตของการนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ซึ่งในความเห็นของเขา ปัญหาคือ การแก้ไขปัญญา และการสร้างประโยชน์ เขาได้ทำรายละเอียดการศึกษา ในผลกระทบที่มีต่อบุคคลที่มาจากทั้งทางด้านพันธุกรรม และเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางปัญญาของบุคคล (Teale, S., 1995) การ์ดเนอร์ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการได้มาของปัญญาตามทฤษฎีปัญหาของเขาว่าทุกปัญญาสามารถฝึกฝนได้ และในการพัฒนาปัญญานั้นมี 3 ปัจจัยด้วยกันซึ่งการ์ดเนอร์ ได้อธิบายไว้ว่าปัญญาจะพัฒนาได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยดังนี้

1) สภาพทางชีววิทยาของบุคคล อันได้แก่ กรรมพันธุ์ หรือการกระทบกระเทือนของสมองก่อนการตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และเมื่อเกิดแล้ว

2) ประวัติชีวิตของแต่ละคน อันได้แก่ ประสบการณ์ที่มีกับพ่อแม่ ครู พี่น้อง และเพื่อนฝูง ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาปัญญา หรือทำให้การพัฒนาปัญญาชะงักงัน

3) พื้นฐานทางประวัติและวัฒนธรรม[ภูมิหลัง] ตลอดจนเวลาและสถานที่เกิดและเติบโต จะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมปัญญาบางด้านและไม่ส่งเสริมปัญญาบางด้าน

จากปัจจัยในการพัฒนาปัญญาทั้งสามข้อนี้ สามารถเทียบเคียงได้กับการได้มาของปัญญาที่นอกเหนือจากการฝึกฝน ซึ่งสามารถแยกออกเป็นหลักใหญ่ได้สองประการคือ 1) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพทางชีววิทยาของบุคคล หรือพันธุกรรม 2) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพแวดล้อม

2. แนวคิดทฤษฎีปัญหาในพระพุทธศาสนา ปัญญาในทางพระพุทธศาสนา คือ การรอบรู้หรือหยั่งรู้ เกิดขึ้นได้ 3 ทาง ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 305 หน้า 271, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ปัญญาแต่ละทางมีการเกิดขึ้นคือ

2.1 สุตมยปัญญา งานทั้งหลายที่ต้องจัดการด้วยปัญญา ในศิลปะวิชาทั้งหลาย ที่ต้องจัดการด้วยปัญญา บุคคลได้ฟังจากผู้อื่นได้รู้ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ได้ความสามารถ ความคิดอ่าน ความพอใจ ความกระจำง ความเพ่งพินิจ และได้ปัญญาที่สามารถไตร่ตรองสภาวะธรรมอันเหมาะสม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 35 ข้อ 768 หน้า 504, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2.2 จินตามยปัญญา งานทั้งหลายที่ต้องจัดการด้วยปัญญา ในศิลปะในวิชาทั้งหลายที่ต้องจัดการด้วยปัญญา บุคคลมิได้ฟังจากผู้อื่นได้รู้ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณไม่เพียง ได้ความสามารถ ความคิดอ่าน ความพอใจ ความกระจำง ความเพ่งพินิจ และได้ปัญญาที่สามารถไตร่ตรองสภาวะธรรมอันเหมาะสม (อภ.วิ. (ไทย) 35/768/503มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2.3 ภาวนามยปัญญา เป็นปัญญาเกิดจากการประกอบกระทำ เกิดจากการทำให้ มีขึ้นเป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น เจริญขึ้น การบำเพ็ญ การพัฒนา การฝึกอบรมหรือการเจริญขึ้น การกระทำหรือการปฏิบัติเช่นนี้เรียกว่า ภาวนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

สรุปแนวคิดเรื่องทฤษฎีพหุปัญญาในทางพระพุทธศาสนา นี้ เป็นเครื่องมือในการสร้างปัญญา ด้วยกระบวนการพัฒนาการรับรู้หรือการหยั่งรู้ ด้วยหนทางแห่งการเกิดทั้ง 3 ทาง คือ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา ที่จะพัฒนาบุคคลให้มีปัญญาและใช้ปัญญาได้อย่างสมบูรณ์

3. แนวคิดเรื่องพหุปัญญากับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ การ์ดเนอร์ได้ให้การยอมรับในการได้มาของปัญญาตามทฤษฎีพหุปัญญาของเขา ในประการแรกได้มาจากพันธุกรรม ซึ่งเป็นการได้มาเองนอกเหนือจากการฝึกฝนถือว่าเป็นพรสวรรค์ “การ์ดเนอร์เชื่อว่าพหุปัญญามีอยู่ในทุกบุคคล แม้ว่าลักษณะเด่นของปัญญาบางประเภทจะเป็นผลมาจากปัจจัยทางพันธุกรรม” (Gardner, H., 2000)

ผู้ให้หลักการเกี่ยวกับการได้มาของปัญญาที่นอกเหนือจากการฝึกฝนนี้ได้ดี และโน้มน้าวได้อย่างน่าเชื่อถือที่สุดคือ นอม ชอมสกี (Noam Chomsky) เขาได้อ้างว่า “เด็กที่เกิดมาจะต้องมีความรู้ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดโดยธรรมชาติ กฎและรูปแบบของภาษาจะติดตัวมากับการกำเนิดของทารกเป็นข้อสมมติฐานที่พิเศษเฉพาะเกี่ยวกับการถอดรหัสการพูดออกมาเป็นภาษาอย่างเป็นธรรมชาติของพวกเขา” สอดคล้องกับการศึกษาของ การ์ดเนอร์ที่พบว่าสมองมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงที่สุดอย่างน่าอัศจรรย์และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตั้งแต่เกิด ซึ่งความฉลาดที่สร้างขึ้นนั้นมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ โดยมีการเรียนรู้และพัฒนาผ่านกลไกการทำงานที่สำคัญ ทางสมองและร่างกาย การทำซ้ำจนเกิดเป็นทักษะ ความรู้สึกและอารมณ์การเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมประสาทสัมผัสและสัญชาตญาณ จากกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์นี้ ทำให้บุคคลได้ พัฒนาความสามารถและความฉลาด ตามแต่ละลักษณะปัจเจกบุคคลที่ได้ผ่านประสบการณ์หลากหลายที่ไม่เหมือนกัน

จากหลักการของพหุปัญญา ตามที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นจะเห็นว่า ระบบประสาททางสมอง คือ พื้นฐานหลักของการมีพหุปัญญา เพราะพหุปัญญาแต่ละด้านจะมีการทำงานในพื้นที่ของสมองที่ต่างกัน ในเรื่องพหุปัญญาที่ได้มาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะเห็นว่าหนึ่งในสองปัจจัยหลักในการพัฒนาพหุปัญญา ที่เป็นตัวกีดกันพหุปัญญานั้นก็คือ “ประสบการณ์ฉุดรั้ง” (Paralyzing experiences) ประสบการณ์ฉุดรั้งจะทำให้ปัญญาถูกปิดตัวลง (Shut down) เช่นนักเรียนแสดงงานศิลปะของเขา และถูกเย้ยหยันจากครูต่อหน้าเพื่อนร่วมห้อง สิ่งนี้จะเป็นการสร้างประสบการณ์ฉุดรั้งปัญญา โดยส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ อารมณ์ทางด้านลบ เช่น การอับอาย ความรู้สึกผิด กลัวโกรธ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกีดกัน การพัฒนาและการเติบโตของปัญญาในบุคคล จากปัจจัยหลายอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าอุปสรรคของการพัฒนาพหุปัญญา ประกอบด้วย

1. พื้นฐานของระบบประสาททางสมองซึ่งระบบสมองในแต่ละส่วนเป็นตัวบ่งการทำงานของพหุปัญญาในแต่ละด้าน หากเกิดความบกพร่องของสมองในส่วนใด พหุปัญญาที่เกี่ยวข้องกับสมองส่วนนั้นก็จะบกพร่องหรือหยุดชะงักตาม

2. ประสบการณ์ฉุดรั้ง (Paralyzing Experiences) ก็คือประสบการณ์ต่างๆ ที่มาจากสิ่งแวดล้อมที่ปัจเจกบุคคลได้สัมผัสพบเจอ และเกิดผลกระทบทางจิตใจเป็นความรู้สึกทางด้านลบเช่น

การอับอาย ความรู้สึกผิด กลัว โกรธ สูญเสีย ผิดหวัง ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้มีสาเหตุมาจากความเกี่ยวข้องกับพหุปัญญาในด้านนั้นทำให้จิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของบุคคลมีการต่อต้านต่อพหุปัญญาด้านนั้น ๆ

พหุปัญญานั้นให้ประโยชน์มากมาย จากการศึกษาการårdเนอร์ได้อธิพลต่อการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีหลากหลายวิธีที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจต่อผู้เรียน และสิ่งที่สำคัญคือการวางแผนการหลักสูตรการสอนต้องรวบรวมปัญญาในทุกด้านเพื่อที่จะครอบคลุมความสามารถเบื้องต้นของนักเรียนทั้งหมดเพื่อให้นักเรียนจะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนของเขา การเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญาของการårdเนอร์จะทำให้ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมและเน้นในส่วนที่สำคัญให้เหมาะสมกับนักเรียนนั้น ๆ ในการสอนระยะยาว ด้วยการสนับสนุนการพัฒนาทักษะของนักเรียนด้วยวิธีใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะไม่ดูแต่เพียงปัญญาที่แตกต่างกันของนักเรียน แต่ต้องรู้ว่าจะสอนเขาอย่างไร ครูควรใช้บทเรียนให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนทั้งหมดได้แสดงในสิ่งที่พวกเขาารู้ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนการสอนในแบบเดิม ๆ ที่ให้ความสำคัญเพียงแต่ผู้ที่อ่านและเขียนเก่งเท่านั้น

โบแน็ค เจนนิเฟอร์ นำเสนอประโยชน์ของการใช้รูปแบบของพหุปัญญาในโรงเรียน ด้วยกลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่างจากแบบดั้งเดิมสามารถรองรับนักเรียนในระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมไปด้วยผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนด้วยวิธีการตามปกติ การเพิ่มขีดความสามารถแก่นักเรียนในการเรียนโดยผ่านรูปแบบของพหุปัญญา ดังนี้

1. จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่านักเรียนจำนวนมากที่มีคะแนนต่ำจากการทดสอบแบบเดิม แต่กลับมีคะแนนดีเมื่อพวกเขาเรียนและทำกิจกรรมเกี่ยวกับ ศิลปะ การกีฬา และดนตรี
2. ผู้เรียนจะได้รับโอกาสสำหรับการเรียนในรูปแบบแท้จริงที่น่าเชื่อถือ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความต้องการ ความสนใจ และพรสวรรค์ที่มีมาแต่เดิมของนักเรียนเอง ห้องเรียนพหุปัญญาจะปฏิบัติกรอย่างแท้จริงดังโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนอื่นมากขึ้น ผู้เขียนและผู้บรรยายในหนังสือทุกคนล้วนเป็นผู้สร้างสรรค์ที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง
3. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ และสังคมในโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น สิ่งนี้สามารถเห็นได้เมื่อนักเรียนแสดงผลงานของเขาก่อนที่จะนำออกสู่ผู้ชม กิจกรรมเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการฝึกหัดหรือฝึกงานจะนำผู้คนในสังคมเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน
4. นักเรียนจะมีความสามารถที่จะแสดงผลงาน และแบ่งปันผลงานที่เป็นจุดเด่นของเขา การสร้างจุดเด่นจะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ในด้านนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจในตนเองของนักเรียนได้ดีขึ้น
5. เมื่อครูสอนเพื่อให้เข้าใจ นักเรียนจะสามารถสะสมประสบการณ์ในเชิงบวก และจะสะสมความสามารถที่ใช้สำหรับแก้ปัญหาในชีวิตได้ดีขึ้น

ผลจากการศึกษายืนยันว่ามีผลดีมากมาย สำหรับการนำทฤษฎีพหุปัญญาไปใช้ในห้องเรียน กรีน ฮอว์ค ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทฤษฎีพหุปัญญา ที่สำคัญไว้ 5 ประการ (Greenhawk, J., 1997) ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสามารถของตนเองและของผู้อื่น
2. ทำให้นักเรียนใช้ลักษณะเด่นของตน เพื่อเสริมในด้านที่ด้อยกว่า
3. ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนกล้าทำงานที่ยากกว่าเดิม

4. ช่วยให้เรียนได้ดีขึ้น เพราะจะจดจำอย่างไม่มีลืมในบทเรียนที่ตนชอบ

5. ช่วยในการประเมินทักษะพื้นฐานและระดับของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาปัญญาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการรอบรู้หรือหยั่งรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ 3 ทาง ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการด้านสติปัญญา อันเป็นความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการใช้สมองในการคิด ใคร่ครวญ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ เช่น กระกระตุ้นด้วยการสร้างแรงจูงใจ การให้รางวัล หรือของขวัญ ประการต่อมาอาจจะต้องใช้กระบวนการจิตวิทยาในการสร้างพัฒนาการด้านความคิดและความเข้าใจของเด็กนักเรียน เพราะระดับความสามารถในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ การรับรู้ การจดจำ และการถ่ายทอด นั้นแตกต่างกันด้วยอิทธิพลจากครอบครัวและสังคม ดังนั้น การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาจึงเป็นการพัฒนาเป็นขั้นตอนอย่างรอบคอบ และมีกระบวนการเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนตามาตุษัณห์และช่วงวัย

4. กลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่าง โบเร็ค เจนนิเฟอร์ ได้นำเสนอแนวคิดจากผลการศึกษา เรื่องกลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่างจากแบบดั้งเดิมสามารถรองรับนักเรียนในระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมไปด้วยผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนด้วยวิธีการตามปกติ การเพิ่มขีดความสามารถแก่นักเรียนในการเรียนโดยผ่านรูปแบบของพหุปัญญาจะส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชั้นเรียนและนักเรียนแต่ละคนจะมีความรู้สึกแบบสบายๆ ในการร่วมทดลองกัน (Borek Jennifer, 2003)

บทสรุป

จากการศึกษาสรุปว่า กลวิธีการสอนและการเรียนที่แตกต่างจากแบบดั้งเดิม สามารถรองรับนักเรียนในระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนด้วยวิธีการตามปกติ การเพิ่มขีดความสามารถแก่นักเรียนในการเรียนโดยผ่านรูปแบบของพหุปัญญาจะส่งเสริมการทำงานร่วมกันในชั้นเรียนและนักเรียนแต่ละคนจะมีความรู้สึกแบบสบายๆ ในการร่วมทดลองกัน พื้นฐานหลักของการมีพหุปัญญา แต่ละด้านจะการทำงานในพื้นที่ของสมองที่ต่างกัน จากปัจจัยในการพัฒนาปัญญา สามารถเทียบเคียงได้กับการได้มาของปัญญาที่นอกเหนือจากการฝึกฝน ซึ่งสามารถแยกออกเป็นหลักใหญ่ได้สองประการคือ 1) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพทางชีววิทยาของบุคคล หรือพันธุกรรม 2) ปัญญาที่ได้มาจากสภาพแวดล้อม พระพุทธศาสนาเป็น “ศาสนาแห่งปัญญา” ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นยิ่งคือปัญญา เป็นยอธรรมไม่บังคับความเชื่อไม่เอาศรัทธาเป็นใหญ่ มีหลักการ คือทดลองปฏิบัติจนได้ผลลัพธ์ว่าเป็นสิ่งที่ควรเชื่อหรือไม่เชื่อ ควรจะทำต่อหรือพอแค่นั้น ปัญญาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็น ในทุกระบวนการพัฒนาปัญญาในทุกระดับของการดำเนินชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนตายและเป็นเครื่องมือสูงสุดในการบรรลุเป้าหมาย คือ การเป็นผู้รู้แจ้งอย่างแท้จริงแบบถาวร

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระมหาสมัย ปิยวณฺโณ (แจ่มจำรัส). (2565). กระบวนการพัฒนาปัญญาตามหลักคุณธรรม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)
- ภัสสร มณฑนาธรรม. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยหลักนาถกรรมธรรม 10. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(4), หน้า 198-210.
- Borek Jennifer. (2003). *Inclusion and the Multiple Intelligences: Creating a Student-Centered Curriculum* the Quarterly.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: multiple intelligences for the 21th century*. New York: Basic Book.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice in Practice*. New York: Basic Book.
- Gardner, H. (2000). *The disciplined mind: Beyond facts and standardized tests, K-12 education that every child deserves*. New York: Penguin Putnam.
- Greenhawk, J. (1997). *Multiple Intelligences Meet Standards*. Educational Leadership, September.